

PSYCHORANJE

PSYCHORANJE

Teun den Hertog

*Gebuurkte namen van personages in dit boek zijn om privacyredenen gefingeerd.
Alle overeenkomsten tussen bestaande personen en personages berusten op louter toeval.*

*Naar de volgende personen gaat mijn dank uit.
Zonder hen had dit boek niet tot stand kunnen komen:*

Mijn ex-partner en twee zonen.

Marjory, voor het vele correctie werk.

Alette, voor haar aandeel in de redactie.

'Chantal', voor de individuele inzichtgevende therapie.

Astrid, Marcia, Marianne en Anton, voor de diverse inzichtgevende cursussen.

'Larissa', voor de beider ontwikkeling, door 6 jaar alleen door de telefoon alles te duiden.

Jan en Emmy voor de eindregie en spelling.

Schrijver: Teun den Hertog
Coverontwerp: UitJeErvaring
ISBN: 9789463988407
© Teun den Hertog 2020
Uitgegeven door UitJeErvaring

Inhoudsopgave

Voorwoord	6
1 Dienstoverwegingen	8
2 Opkomst	17
3 Reflecties	21
4 Zoekende naar steun	39
5 Weer losgelaten	51
6 De Herbeleving	84
7 Ziek met Chantal	106
8 Triggers en Trauma	139
9 De ontknoping	145
10 Epiloog	217
Nawoord	222

Dit boek beschrijft mijn worsteling met leven. De verplichte militaire dienst die ik in moest. Waardoor mijn gevoel op slot naar binnen gekeerd raakte. Een volledig ontwikkelde geest kan niet tegen commanderen, autoriteit en bevelen. Ik dulde geen dominantie in mijn diensttijd. Ik was erg tegendraads. Van de kwetsbare en geplaagde leerling en student, werd ik genoodzaakt een grote schil om me heen creëren en het afsluiten van het gevoel. Ik had een dikke olifantenhuid. Steeds bij opname werd deze ui langzaam gepeld.

Het taoïsme, de weg en het pellen van de ui, leidt uiteindelijk tot de kern, een blanke pit en het boeddhisme omdat dit geen hogere orde kent. Gevoelens zaten jaren op slot. Ik herken aan anderen hoe ver deze nu zijn. Hun mate van neurotisch zijn. Ik kon ontdekken dat er het karma is, als het bepaald zijn van het lot. Dit resulteert in wie ik nu ben, een verlichte geest. Als laatste ontdek ik ook de ziel. Het onderste puntje van het hart.

Wie wil dit zelf ook ervaren?

Teun den Hertog

Wageningen omstreeks 1978. Achteraan studentenflat Asserpark gebouwd in 1967-1969. Vooraan studentenflat Hoevenstein gebouwd in 1970.

Studenten flat Dijkgraaf gebouwd in 1977. Verder naar achteren studenten flat Rijnsteeg in aanbouw in 1978.

1 Dienstoverwegingen

Wageningen was bont. Zeker op deze zonovergoten maandag 1 mei 1978. De kleine huisjes onderaan de hoge studentenflats hadden de driekleur met oranje wimpel hangen. Er was feest op Soestdijk. Door de zondagse rustdag vierde iedereen vandaag Koninginnedag. Dit was ook de dag dat de studenten hun rode gordijnen losmaakten. Die gordijnen hingen ze over het balkon te luchten. Deze twee uitersten gingen in volle harmonie samen. Dit laatste zou mij de komende tijd in hoge mate boeien. De studenten hadden de tentamenperiode voor de boeg. Ze hadden dertien collegeweken achter de rug. Even konden ze alles laten uitwaaien, om zich daarna op de belangrijkste stof te concentreren. Zo zou het ook voor mij gelden, maar het liep anders.

Het Ministerie van Defensie had mij een schrijven gestuurd dat ik deze week moest opkomen voor het vervullen van mijn dienstplicht. Een bekende van mijn ouders had twee maanden uitstel geregeld. “Studeren is belangrijk, elk afgerond jaar weegt mee,” zei die bekende. De beide studentendecanen stonden met hun mond vol tanden. Hún brieven hadden geen resultaat gehad. Ik besepte dat de wereld hard begon te worden. Ik was dat jaar viermaal verhuisd en had op twee totaal verschillende afdelingen gewoond. Met acht jonge mensen besloten we enthousiast op één afdeling te gaan wonen. Na luttele weken bleek het niet aan onze verwachtingen te voldoen. Er vertrokken er twee, en even later nog één en nog één. Het zette me aan het denken over een ieder. Ik moest mijn eigen beslissing nemen.

Die beslissing was niet alleen wonen, maar terug naar de afdeling waar ik twee en een halve maand in onderhuur had gewoond.

Daar voelde ik mij veilig tussen een aantal ouderejaars. De ene helft was prima: elke dag een toetje. De andere helft nam liever een jointje in plaats van een toetje.

Nu ik daar alweer een paar weken zat en de tentamenperiode er aankwam, begon ik mijn huisgenoten grondig te observeren. De hele extra vrije week vóór de tentamens zat ik te kijken naar hen. Ik zag dat hun bewegingen even neurotisch waren als die van mij. Ik hoefde geen angst te hebben dat ze me zouden plagen. Een nieuwe eerstejaars bewoner had namelijk tegen me gezegd: “Je moet gewoon aanvallen.”

Dat ontdekte hij ook pas op de middelbare school. En toen was het gepest snel over bij hem. Hij was nu de grootste pestkop op de afdeling. De meeste anderen konden hier nog veel van leren! Hij was als enige lid van Ceres, het corps. Een ouderejaars kwam met de stelling: “Die student die melkboer werd, waarom zou die dat gedaan hebben?” Intellectuelen kunnen zichzelf vaak onvoldoende *waarom* vragen. Want die baan als melkboer geeft veel omgang met mensen en dat geeft veel plezier in het werk. Zes van de acht huisgenoten waren PSP-aanhangers. Eén zei: “Ik ben PSP, maar ik heb op Joop den Uil gestemd.” Een aantal verloor de binding met de maatschappij. De gemiddelde studieduur was toen zeven en een kwart jaar. Veel te lang. Er kwam eens een oud-bewoner die bijna zijn bul had, hij beklagde zich. Hij zei: “Dienst, wat is dat nou, af en toe eens neuken.” Dit gold ook voor mij, ik begon het ook te begrijpen. Dat een studie niet het allerbelangrijkste is in het leven. Het gaat om welbevinden.

De studentendecaan had gezegd dat ik altijd een afspraak met de studentenpsycholoog kon maken. De decaan, een oudere wijze vrouw, wist dat ik uit een beschermd milieu kwam. In een beschermd milieu regelen de ouders meestal wat goed en niet goed is voor hun kind. Ze beschermen het kind tegen verkeerde zaken. Het kind leert niet zelf zijn eigen zaken te regelen. Het loopt braaf in de pas mee. Het kind kan niet zelf de wereld onderzoeken. Daar kwam bij dat ik veel gepest ben op school en daarbuiten.

Ik durfde het woord psycholoog nauwelijks uit te spreken. Het was echt niet goed met je als je naar een psycholoog moet. Dat was me van huis uit meegegeven. Echter, de decaan maakte een afspraak voor me. De decanen, de studentenarts en studentenpsycholoog waren bovenin voormalig hotel de Wereld gehuisvest. Beneden was de capitulatiezaal. Daar is de vrede getekend met de Duitsers in 1945. Prins Bernhard heeft er bijna zestig jaar lang op 5 mei een defilé afgenomen. Met lood in de schoenen ging ik erheen. De studentenpsycholoog zat achter een bureau. Ik keek hem aan en een stukje puzzel viel op zijn plek. De man loenste enorm. Studenten met een soortgelijk probleem als ik zullen hetzelfde hebben gedacht: "Hij heeft het ook niet altijd makkelijk gehad in zijn jeugd." Het woord 'schele' zal veelvuldig geklonken hebben.

Ik zat regelmatig in tranen als ik over mijn jonge jaren vertelde, over de pesterijen en het beschermde milieu. En over mijn twijfels. Wat moest ik gaan doen? Dienst in, of dienstweigeren? Onder de Wageningse studenten gingen er veel dienstweigeren. Ik deed een parkeerstudie. Eigenlijk wilde ik Diergeneeskunde gaan doen.

Daarvoor was ik uitgeloot en ben ik toen maar de Natuurwetenschappelijke propedeuse gaan doen in Wageningen. Die propedeuse was technisch. Er was ook een Natuur Maatschappelijke propedeuse, die had meer sociale vakken. Mijn vader was dierenarts. Hij heeft mij nooit rechtstreeks gevraagd waarom ik diergeneeskunde wilde studeren. Dat wist ik eigenlijk zelf ook niet. Mijn geest kon geen waarom-vragen aan. Ik was er blind voor. Dierenarts zijn was voor mij een bekend beroep. Het zette de veiligheid en het beschermende voort van dat wat ik thuis ook had.

Dit studiejaar had ik weer meegeloot. Gedurende mijn bezoeken aan de studentenpsycholoog werd de uitslag bekend. Ik was een van de 125 gelukkigen om Diergeneeskunde te gaan studeren. Maar ik had me net de week ervoor aangemeld als dienstweigeraar bij Defensie. Zo kwam ik te staan voor een dilemma. Mijn lot bleef staan tot 1979 als ik uit dienst kwam. Ging ik dienstweigeren, dan zou ik waarschijnlijk gedurende mijn studie Diergeneeskunde vervangende dienst moeten doen.

Tussen de tentamens door schreef ik dingen op. Mijn leven tot nu toe ging aan mij voorbij. Ik belde een ouderejaars op of hij langs wilde komen. Ik zat met hem in de inrichtingscommissie, ofwel de onderhoudscommissie van mijn studentenvereniging. Hij had ook in het bestuur van de vereniging KSV (Katholieke Studenten Vereniging) gezeten. Hij kwam en ik bekende veel gepest te zijn in het verleden. Hij had nogal wat frustraties opgelopen in zijn bestuurstijd. Daardoor dacht hij serieus over dienstweigeren. Niemand kan tegen commanderen. Later nodigde ik nog twee studiegenoten uit die ik kende van de middelbare school. Ik vroeg hun waarom ze deze studie deden.

De één had als argument dat hij hier aan de Landbouw Hogeschool nog veel kon kiezen wat hij leuk vond. De ander was nu ingeloot voor Diergeneeskunde. Hij zei: "Dan heb je het later ook goed." Zijn motivatie was duidelijk een materialistische. Dan kon hij later in z'n glimmende Volvo het boerenerf oprijden. Net als mijn vader.

Ik was niet de enige die zat met de vraag: in dienst of dienstweigeren? Er was een ouderejaarsstudent die ook veel gepest werd, hij had daar geen geheim van gemaakt. Hij vertelde dat hij vaak jankend thuis kwam uit school. Zijn studiekeuze was Huishoudwetenschappen geworden in Wageningen. Voor hem was het thuis veilig, de rest van de wereld was boos, vandaar zijn keus. "Huishoudwetenschappen stelt niks voor," had hij tegen me gezegd. Hij wilde switchen naar Sociologie, maar dan zou hij tussendoor in dienst moeten. Hij deed nu twee studies, zowel Sociologie als Huishoudwetenschappen. Hij hoorde van anderen: "Economie stelt ook niks voor." Hij zag erg op tegen in dienst gaan. Later vroeg hij mij: "Hebben ze geen leuk baantje voor mij in dienst?"

Ondertussen probeerde ik de tentamens zo goed mogelijk te doen. Dat viel niet mee. Bij Anorganische Chemie en Natuurkunde zat ik poppetjes te tekenen. Bij Organische Chemie haalde ik het bodemcijfer van een 3 zelfs niet. Terwijl ik in januari nog een 9.8 haalde! Via de decaan kreeg ik de gelegenheid twee vakken over te doen: Wiskunde en Organische Chemie. Ik kreeg het vwo Wiskunde II eindexamen van 1978 te maken. De hoogleraar beschouwde het tentamen als 'nooit gemaakt', want ik wist niets. Hij adviseerde mij bij de studentenarts om tranquillizers te vragen.

De hoogleraar Plantkunde bezocht ik ook voor een extra tentamen. We konden niet tot een passende datum komen. “Waarom kun je dan niet meer?” vroeg hij. Ik zei dat ik in dienst moest. Hij zei: “Ik ben ook in dienst geweest, maar dan verandert er veel,” terwijl hij rood aanliep. Hij moest frustratie of een trauma hebben overgehouden aan zijn diensttijd. Het tentamen Organische Chemie heb ik afgezegd. Ik stuurde een schrijven naar defensie per aangetekende expressepost. Daarbij trok ik mijn bezwaren in, en gaf aan in dienst te willen per juli 1978. Met een dienstweigeringsprocedure wist men nooit wanneer men de vervangende dienst moest doen. Ik kon in Wageningen blijven of Diergeneeskunde gaan studeren in Utrecht. In beide gevallen zou ik tussendoor vervangende dienst moeten doen.

De gedachten over vervangende dienstplicht hier in Wageningen beviel mij steeds minder. Ik wilde zelf onderzoeken en zelf ervaren waar de pijn met het leger lag. Thuis werd er nooit over dienstweigeren gesproken. Dienst was een noodzakelijk kwaad.

Op advies van de studentenpsycholoog deed ik een beroepskeuzetest bij een bureau in Nijmegen. Na een dag testen en praten, bleek dat in dienst gaan het beste zou zijn. Met name omdat ik dan in een goed geordend geheel met veel structuur zou verblijven. Dat kon mijn blik verruimen en een definitieve keuze uitstellen. De studentenpsycholoog adviseerde mij twee boeken. Het eerste boek heette ‘Zeg geen ja als je nee bedoelt’, van twee Amerikanen, Herbert Fensterheim en Jaen Baer, het andere boek heette ‘Zen en de kunst van het motoronderhoud’ van Robert M. Pirsig.

Dat was de handleiding: zo moest ik het doen, volgens de psycholoog. Het is me nooit gelukt beide boeken geheel te lezen. Wel heb ik recentelijk een samenvatting op internet van 'Zen en de kunst van het motoronderhoud' gelezen. Ik lees eigenlijk alleen handleidingen en artikelen. Ik ervaar elke dag al als een film die 16 uur lang draait voor mijn ogen. Daar passen de belevingen uit een boek niet meer bij.

Er was veel in mijn hoofd in gang gezet. Eigenlijk was ik randpsychotisch. Er restten mij nog drie weken voor ik in dienst moest. In die tijd wilde ik eigenlijk op vakantie. Er waren op dat moment geen vrienden beschikbaar om mee te gaan. Tenslotte wilde mijn vier jaar jongere broer wel mee. We gingen naar de Harz in Duitsland. We kampeerden, zagen een huis van Goethe en tot slot het IJzeren Gordijn. Het gepikte bord met 'Halt Hier Grenze' en 'Bundesgrenzschutz' staat 27 jaar later nog altijd in mijn woning. Het zien van het IJzeren Gordijn was voor iedereen al indrukwekkend. En voor mij natuurlijk helemaal, omdat ik bij de vijand in de tuin keek. De soldaten in de wachttorens keken verlangend door hun kijkers naar onze vrijheid.

Ik sprak twee dagen voor opkomst nog een dorpsgenoot. Deze pestte mij vroeger wel eens. Hij was al in dienst geweest en zei: "Teun, je moet goed opletten: zij zijn gefrustreerd en jij ziet dat nou. Als jij het meteen zegt, want anders vatten (pesten) ze je weer." Nou, dat heb ik goed in mijn oren geknoopt.

Woonhuis van Goethe als hij in Goslar op een van zijn Harzreisen was.

Kamperen in de Harz 1978.

Het IJzeren Gordijn 1978.

Zij keken naar mij en konden en mochten niets doen.

2 Opkomst

De eerste dag van mijn diensttijd ging ik met de auto naar Ermelo. Na binnenkomst werd ik langs diverse ruimtes geleid om mijn PSU, mijn Persoonlijke Standaard Uitrusting, te vergaren. Als je niet oplette, kreeg je je kleding twee maten kleiner toegeworpen dan je eigen maat. Daarna kwam de kamerindeling. Vervolgens werden we in een grote zaal toegesproken door onder meer de dokter. Deze zei onder andere: “Als het niet goed gaat, zit er hier iets fout,” wijzend op zijn buik, “of bij de meid thuis.”

Alle kleding moest op meslengte in de kast. En je moest begrijpen hoe de diverse onderdelen van de PSU benoemd werden. Daarna moest je je omkleden; je moest je plunjebaal meenemen en naar het bivak gaan. Dit alles werd onder een behoorlijke drill uitgevoerd.

Het bivak was een kamp met grote tenten op een open plek in het bos. Daar verbleven we een week. Op het bivak kregen we opnieuw een toespraak. Er stonden twee man in uniform en ook een man in een witte regenjas zonder insignes. “Hij is nog een oudje, daar moeten we zuinig op zijn,” zei één van de twee in uniform. “Hij heeft zijn studie nog afgemaakt.”

De man in de jas kwam aan het woord en richtte zijn oor naar de menigte. Dit deed hij om te kunnen horen of het voor sommige jongens even teveel werd. Hij zei dat een ieder altijd een afspraak met hem kon maken. Je hoefde maar naar de dikke dollie meid te gaan in het gebouw verderop. Die zou het dan regelen. Die dikke dollie meid bleek een soort secretaresse te zijn.

De man in de witte regenjas had me nieuwsgierig gemaakt. Ik dacht: “Wie is er niet in orde hier, de heren of ik?” Het was een hele toer om bij de dikke dolle meid te komen. Je kon eigenlijk niet ongezien het kamp verlaten. Daarom vroeg ik een gesprek aan. Het werd toegestaan. Ik had een onderhoud met de man in de lange witte jas. Ik zei dat ik veel met mezelf bezig was en dat mij wat opviel aan de mensen hier. Ik keek soms door de mensen heen. Soms stokte het gesprek. Hij bleek óók een gevoelige Kreeft te zijn, net als ik. Na wat uitwijdingen zei hij: “Waarom ga je geen Psychologie studeren?” Hij zei dat hij Rechten gestudeerd had. Daarna zou ik hem nooit meer ontmoeten. En zo’n man zit in het verlengde van Maatschappijleer en vormingswerk. In dat vak komen waarom-vragen aan bod die iedereen zou moeten weten. Een vent voor de tent in Ermelo.

Het was mooi weer begin juli. Het ontgroeningskamp duurde een dag of tien. We maakten onder andere een verkenning op de fiets. Op de dag dat we terug waren op de kazerne, kwam de luitenant. Hij feliciteerde mij met mijn eenentwintigste verjaardag. De dagen daarvoor hadden we dagen gelopen en hardgelopen. ‘s Nachts hadden we in punttentjes in de Flevopolder geslapen. Onze wachtmeester kon alleen maar stoere verhalen vertellen over het leger. Verdere diepgang was niet mogelijk. De man zag het verkeerd, hij onderdrukt zijn gevoelens. Ofwel hij is in hoge mate neurotisch, dit werd later ook beaamd door beroepsmilitairen die met hem op de kaderopleiding hadden gezeten. Ik kon me zijn gezichtspunt wel voorstellen. Ík had mijn blik in Wageningen kunnen verruimen. Híj, daarentegen, had zo’n kans waarschijnlijk niet gehad.

Donderdag was er een screening onder de nieuwelingen. Diegene die havo of méér hadden met technische vakken konden zich aanmelden om naar een kaderopleiding te gaan in Ede. Ik meldde me ook aan, met mijn vwo-b en een half propedeutisch jaar in Wageningen. Je moet je altijd voor alles aanmelden. Dit geeft een goede indruk en als je toch alsnog toch niet wilt, is dat nooit een probleem. Je zegt dat je motivatie gezakt is. Of een andere passende smoes. Ze konden een man of vijftien vinden die naar Ede wilden.

We sliepen in zes stapelbedden met zo'n twaalf man op een zaaltje. Er waren er twee, die hadden het de hele dag over neuken. Verder waren ze nauwelijks aanspreekbaar. De laatste donderdagavond ging 'de hap' naar een kroeg in Ermelo. Er werd veel gezopen en het werd erg laat.

Vrijdagmiddag ging ik naar huis in Tilburg. Maandagochtend ging ik terug naar Ermelo. We reden met drie auto's naar Ede, achter een legertruck waar de rest in zat. We arriveerden op het kazerneterrein van de luchtafweer.

De collega's van de kaderopleiding hadden veelal een gebroken studie achter de rug. Ze wilden na de dienst terug naar het hbo, veelal hts. Een enkeling had een parkeerstudie gedaan, bijvoorbeeld vier jaar Nederlands, en was nu eindelijk ingeloot voor bijvoorbeeld Medicijnen. Deze jongens gingen nu het leger in, omdat dan hun lot bleef staan tot na dienst. Ze konden dan vakantiedagen opsparen en een rekest indienen om eerder uit dienst te komen. Het onderdeel waar ik beland was, moest vijandelijke vliegtuigen uit de lucht schieten.

Het onderdeel beschikte over Leopardtank-onderstellen met daarop een 360 graden draaikop met twee dunne lopen die dezelfde kant uit wezen. Ik zou commandant moeten worden van zo'n ding. Ze kostten toen zeven miljoen gulden per stuk. Een gewone tank kostte twee miljoen gulden per stuk. Ze waren vaak stuk. Hun bijnaam was 'Pruttel'. Ze hadden een zoekradar die de vliegtuigen op het radarscherm lieten zien. Via een aanwijzmerk op het scherm dat verbonden was met een joystick kon je de volgradar inschakelen. Als die het doel opgepikt had, gingen de lopen in de richting van het vliegtuig staan. De volgradar rekende de snelheid van het vliegtuig uit. Samen met de snelheid van de kogels bepaalde een volgend rekenapparaat waar de kogels heen moesten. Menig huidige pc-game kan dat nu ook allemaal! Bekenden in mijn omgeving waren vaak stikjaloers dat ik bij die Pruttels zat. Het materialisme straalde dan uit hun ogen. Zeven miljoen en daar de baas over zijn!

3 Reflecties

We zaten zes maanden in opleiding. We hadden afwisselend theorieles, met nu en dan toetsen, en praktijkles op de tank. Mijn gedachten waren hier niet veel bij. Ik herinner mij dat we bij de praktijklessen de chauffeur leerden redden. Deze zat rechtsvoor in het onderstel. Bij calamiteiten kon hij via de bodem door luiken naar de commando-eenheid gehaald worden.

De praktijklessen in de commando-eenheid waren onprettig. Tijdens het oefenprogramma van de Pruttel draaide de koepel steeds als ware het een attractie uit Six Flags, met zijn tientallen achtbanen en andere draai, schok en snelheids-attracties. Je kon niet naar buiten kijken.

De oudere wachtmeester die ons onderwees, moest vaak cynisch lachen als ik alleen met hem was. Ik had namelijk al wat streken uitgehaald. De beroeps hadden hun rangorde waarbij alles gemeld en gevraagd moest worden. Die rangorde bestond voor mij niet. Het waren mijns inziens allemaal hoofden met groene kleding aan. De insignes en verdere versierselen zeiden mij niets, alleen aan hun hoofd kon ik zien hoe ver hun geestelijke groei was. Dit laatste inzicht ben ik later kwijtgeraakt om het in 2005 opnieuw te krijgen.

Op een ochtend was de ene les afgelopen en zou de volgende beginnen. Er was eigenlijk niemand die precies op het rooster keek. Er kwam een man met een bekertje chocolademelk in de hand het leslokaal binnenlopen. Hij had een bruinrood ribfluwelen pak aan. Hij zei: "Ik kom van het Ministerie van Sociale Zaken. Ik wil vragen wat jullie allemaal gaan doen als jullie uit dienst komen."

Het luchtafweer kanon uit de jaren 50 van de vorige eeuw

De bijbehorende radarwagen.

Enkelen vroegen of ze eerder uit dienst mochten, de meesten kregen nee te horen. Ik vroeg: "Bent u in dienst geweest?", waarop hij zei: "Ja, ik ben ook in dienst geweest." Hij kon geen waarom-vragen stellen. Wel: "Waar gaan jullie allemaal heen?".

Ik vroeg hem of ik Diergeneeskunde kon gaan studeren om van 16 maanden terug te vallen naar 14 maanden, zodat ik in september 1979 uit dienst zou komen. Hij zei: "Nee, waarschijnlijk niet". Op de vraag "Waarom?" gaf hij hetzelfde antwoord. Deze man zou naar zijn eigen zeggen later nog eens terugkomen. Ik heb hem nooit meer gezien. Wel heb ik na mijn dienst tot in Den Haag naar hem gezocht. Misschien was het gewoon iemand van maatschappelijk werk. Tijdens elke opname in de psychiatrie later, heb ik bovenstaand voorval verteld. Nooit kreeg ik enige herkenning. Tekenend dat zo weinig hulpverleners ook in dienst zijn geweest of hier iets vanaf weten.

In dit kader past ook de uitleg van de ondertitel van dit boek.

'Psychoranjie. Verwerking' Hiermee bedoel ik de 'Geest in Nederland,' omdat ik niet weet hoe sociale zaken het in andere landen heeft geregeld. In Nederland verschijnt sociale zaken ineens op de voorgrond. Het is de 'oranje.' (punt) of wel 'oranje pion' van de man van sociale zaken in mijn geest. Deze pion zat er al die tijd. Hij heeft de laatste jaren een 'Pion Verwerking' ondergaan. Daar versta ik een 'pion beweging' onder. De pion uit mijn dienstitijd is langzaam naar het midden van mijn geest geschoven. Het is de 'geest in Nederland pion beweging'. Ofwel de 'Psychoranjie . Verwerking.' Later besepte ik dat het woord 'verwerking' beter vervangen kan worden door ontwikkeling. Of weer later door de 'duca'. Het geen mij leidt. Dus dan zou 'Psychoranjie' vertaald kunnen worden als 'geest van Nederland in ontwikkeling'.